

newton media

ANALÝZA POŘADU ČRo Plus NÁZORY A ARGUMENTY

---

sledované období: 5. 5. 2019

zpracováno pro: Radu Českého rozhlasu
datum zpracování: 25.8.2019

Český rozhlas

Obsah

1 Úvod – vymezení předmětu analýzy	2
2 Teoretická část.....	2
2.1 Právní a profesní rámec	2
2.2 Definice pojmů	4
2.3 Specifika analyzovaného souboru dat.....	5
3 Analytická část.....	7
3.1 Názorová pluralita, rozmanitost	7
3.1.1 Pluralita mluvčích	7
3.1.2 Pluralita prezentovaných názorů	8
3.1.3 Shrnutí.....	12
3.2 Afiliace hostů	12
3.3 Vystupování moderátora	12
3.3.1 Neutralita moderátora	13
3.3.2 Vybočení z rámce diskuse	14
3.3.3 Tematická vyváženost	14
4 Hlavní závěry analýzy	15
5 Metodika	16
5.1 Definice metodologických pojmů	16
5.2 Metodologický postup analýzy.....	17
6 Sledovaná média	19

1 ÚVOD – VYMEZENÍ PŘEDMĚTU ANALÝZY

Tato analýza vznikla z iniciativy a pro potřebu práce Rady ČRo, a to na základě zadání, které navrhla Rada ČRo. Předmětem analýzy je relace pořadu **Názory a argumenty**, která byla odvysílána dne **5.5.2019 od 18:10** na stanici Českého rozhlasu ČRo Plus. Jednalo se o specifické vydání tohoto pořadu, které je vysíláno každou neděli a má formát „kulatého stolu na aktuální témata“. Délka trvání tohoto vydání činí 50 minut. Autorem a moderátorem této konkrétní relace byl Ondřej Konrád, hosty byli Daniel Kroupa, Lukáš Kovanda a Petr Honzejek. Diskutovanými tématy byly 15 let členství ČR v EU, uvedení tří nových ministrů do funkcí a setkání Jana Hamáčka s autory petice za odvolání ministra kultury Staňka.

Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo během zkoumaného pořadu počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu (dále jen ZČRo) a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen Kodex). Zásadní zřetel je brán k § 2 ZČRo a k Preambuli a článku 6 a 7 Kodexu, kde jsou vymezeny hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, b) roli zpravodajských a publicistických pořadů a jejich moderátorů a redaktorů, a c) nezávislosti a nestrannosti novinářské práce ČRo, a to včetně závazných pravidel práce redaktorů a moderátorů ČRo (čl. 7 Kodexu ČRo).

Analýza se zaměřuje na zhodnocení následujících otázek specifikovaných zadavatelem:

- a) *zda a do jaké míry analyzovaný pořad ČRo naplnil požadavek na komplexní reprezentaci společenské reality, a to ve smyslu zastoupení názorové plurality, rozmanitosti,*
- b) *zda byly adekvátně uváděny afiliace pozvaných respondentů,*
- c) *zda si redaktor, redaktori, moderátoři počínali v souladu s čl. 6.13 Kodexu ČRo, tj. tak, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují“, a zda se nedopouštěli nějakých podob favorizace či naopak defavorizace, ať už některých respondentů, nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo, popř. zda moderátor usměrnil respondenty, kteří se dopustili výše zmíněných defavorizací.*

Specifickým rysem zpracovávané analýzy je skutečnost, že se jedná o analýzu pořadu spadajícího do žánru publicistiky, konkrétně o publicisticko-diskusní pořad. Při vyhodnocení výše uvedených otázek je tudíž třeba brát zřetel na specifické důrazy, které tento žánr klade na novinářskou práci s ohledem na její profesionální a etické kvality. Hlavním měřítkem toho, zda bylo při referování o kauze dosaženo požadovaných profesních a etických standardů nám je soulad posuzovaných výstupů s relevantními právními a etickými normami, jimiž se činnost Českého rozhlasu řídí.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Právní a profesní rámec

Cílem této analýzy je prozkoumat, nakolik pořad odvysíláný stanicí ČRo Plus naplnil požadavky zákona o Českém rozhlasu (Zákon 1991), konkrétně těch jeho paragrafů a odstavců, které vymezují úkoly veřejné služby v oblasti

rozhlasového vysílání. Z celkového výčtu těchto úkolů dle Zákona jsou pro tuto analýzu relevantní zejména následující části §2 Zákona, které vymezují hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání:

- a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů,
- b) přispívání k právnímu vědomí obyvatel České republiky,
- c) vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost plurální společnosti,
- d) rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.

Podobná dikce je obsažena rovněž v Kodexu Českého rozhlasu (Kodex 2010), který mimo jiné říká, že Český rozhlas „poskytuje nestranné a nezávislé zpravodajství, informace, komentáře a analýzy“, působí jako „zdroj informací, kritické reflexe, umělecké tvorby a zábavy, které jsou chráněny před lobbistickými tlaky“ a přispívá k „vytváření prostoru pro svobodu slova, myšlení a tvorby“, „dbá na přesnost a nestrannost, spočívající především ve zjišťování a ověřování skutečnosti“ a „striktně rozlišuje mezi informací zpravodajského charakteru (zprávou) a hodnotícím soudem (komentářem)“. Kodex také podrobněji definuje pravidla pro vystupování redaktorů (s výjimkou komentářů si „počínat tak, aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují“), pro zařazování příspěvků do vysílání (podle „předpokládaného vlivu na život obyvatel ČR“ a jejich regionů) atd.

V článku 6 odstavci 3 se Kodex věnuje specificky zpravodajským a publicistickým pořadům a roli investigativní novinářské práce v nich. Říká se tam: „Publicistické pořady Českého rozhlasu nabízejí především kritickou reflexi reality, musí zjišťovat pravé příčiny jevů a popsat rozsah následků. Publicistické pořady také dávají aktérům událostí příležitost vyjádřit argumenty, jimiž zdůvodňují své postoje. Při sledování vývoje demokratické společnosti je nezbytné uvádět investigativní publicistické pořady věnující se závažnému porušování zákona, korupci a ochraně práv a zájmů obyvatel.“

V dalších odstavcích článku 6 Kodexu jsou blíže specifikovány role moderátorů a redaktorů a způsoby správného referování o pojednávaných tématech a kauzách. Píše se zde: „Není dovoleno vydávat za zprávy pouhé domněnky. Hodnotící soud vyjadřuje názory, postoje nebo pocity. Český rozhlas ve svém vysílání jednoznačně, pro posluchače zřetelně, odděluje zprávy od hodnotících komentářů.“ (odstavec 7), „Redaktoři Českého rozhlasu si musí při vystupování ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech s výjimkou komentářů počínat tak, aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují.“ (odstavec 13), a dále „Hodnotící soud je vždy subjektivní a není ze své povahy podrobitelný důkazu pravdy. To však Český rozhlas nezbavuje povinnosti zařazovat do vysílání zpravodajských a publicistických pořadů jen takové hodnotící soudy, které jsou prezentovány čestně a bez klamavé manipulace s fakty, jimiž má být hodnocení odůvodněno. Tato povinnost však nebrání zprostředkovat posluchačům hodnotící soudy aktérů událostí. V takovém případě Český rozhlas ponechá na posluchači, aby si učinil vlastní názor, zda aktéři události předkládají hodnotící soudy čestně.“ (odstavec 14).

Článek 7 Kodexu se týká specificky formátu publicisticko-diskusních pořadů. Říká se v něm, že „Český rozhlas vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Dramaturgie diskusních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů, a že vývoji společnosti je vlastní názorové střetání. Český rozhlas dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli

kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných argumentů nezastoupených v diskusi. Hosty a témata si zásadně vybírá Český rozhlas, a to na základě nezávislé redakční úvahy. V případě, že host předem odmítá odpovídat na důležité dotazy, není do pořadu pozván.“ (odstavec 1) V odstavci 3 je zmíněn aspekt výběru relevantních hostů do diskusí: „*V diskusích na politická a společenská témata musí Český rozhlas zajistit vedle politiků také účast širokého okruhu odborníků, osobností občanského života, ale i řadových obyvatel tak, aby zazněly relevantní názory a aby byli politikové s uvedenými názory konfrontováni.“* Specifikována je zde, v odstavci 4, také role moderátorů diskusních pořadů: „*Moderátoři diskusních pořadů Českého rozhlasu jsou povinni zachovávat nestrannost. Posлуhač by neměl z jejich vystupování v pořadu poznat, jaký zaujímají postoj k probíranému problému nebo k diskutujícím. Moderátoři vždy usilují o otevřenou výměnu názorů mezi pozvanými diskutujícími, současně však dbají na dodržování pravidel čestně vedené diskuse.“*

Pojem **favorizace / defavorizace**, který se objevuje v jednom u bodů zadání analýzy coby ukazatel nestrannosti moderátora pořadu, lze vztáhnout například k pojmu jednostranné zvýhodňování, tak jak ho chápe Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. V §31, odstavci 3 se tam říká, že „*Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.“* V duchu této formulace se lze zaměřit při zkoumání analyzovaného pořadu na to, zda moderátor ve svém projevu jednostranně nezvýhodňoval určitý názor na debatované problémy, případně, pokud se tak dělo ze strany diskutujících hostů, zda byl schopen tuto jednostrannost nějakým způsobem usměrňovat.

Jak vyplývá z výše uvedeného, základními kritérii, která je poskytovatel veřejnoprávního rozhlasového vysílání povinen ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech dodržovat, jsou **objektivita, vyváženost a všestrannost**, která má být především představením různých úhlů pohledu na popisované téma či kauzu a nestranným vystupováním moderátora.

2.2 Definice pojmů

Podle Ireny Reifové a kol. (2004: str. 167) je **objektivita zpravodajství** profesní normou žurnalistické práce a jedním z nejpodstatnějších normativních požadavků společnosti vztahujících se k žánru zpravodajství. Protikladem objektivit zpravodajství je **předpojatost** či **stranění**, které je konzistentní tendencí odchylovat se od přímé cesty k objektivní pravdě. Také podle Briana McNaira (2004: str. 68) je **objektivita** nejstarším a dosud klíčovým pojmem profesní etiky liberální žurnalistiky.

Objektivita žurnalistické práce bývá různými autory definována podle různých hledisek a ukazatelů. Pro náš návrh metodiky měření objektivit zpravodajství vycházíme z **modelu objektivit**, který navrhl Jürgen Westerstahl (Westerstahl 1983; podle Trampota, Vojtěchovská 2010: 131). Tento model počítá s rozlišením dvou stránek objektivit, a sice **kognitivní složky**, která se týká **kvalit poskytnutých informací (faktičnost)**, a **hodnotící složky**, která se týká toho, **jakou formou jsou informace prezentovány (nestrannost)**.

Výzkumný tým vedený Janem Jirákem v úvodu analýzy předvolebního vysílání ČRo (Jiráková a kol. 2013: 6-7) výše uvedenou definici dále konkretizuje, když v souladu s Westerstahlovou definicí uvádí, že **faktičnost** je tvořena z kritérií pravdivosti a kritérií relevance. „*Kritéria pravdivosti postihují faktickou správnost výpovědi, její přesnost a úplnost. Kritéria relevance postihují, zda jsou obsaženy všechny informace a aktéři, kteří jsou pro událost relevantní.“* (str. 6) **Nestrannost** – druhá ze složek objektivit – si všímá více toho, jak jsou informace zpracovány,

zda se aktérům dostává rovného přístupu, srovnatelný rozsah prostoru a zpracování výpovědí. Lze ji dále rozložit na kritéria **vyváženosti** a kritéria **neutrální prezentace**.

Uvedení autoři tato východiska a kritéria pro hodnocení žurnalistické práce akceptují, zároveň však upozorňují, že způsob, jak jsou pojmy objektivita a vyváženost a jejich dílčí kritéria obvykle chápány a jak s nimi pracují také v tuzemsku platné legislativní normy a profesní kodexy, s sebou z teoretického i metodologického hlediska nese určité problematické momenty. Především je jejich vymezení zpravidla velmi široké a obecné. Jiráček a kol. např. upozorňují, že v případě vyváženosti, která je jedním z hlavních měřitelných indikátorů objektivity, hovoří Zákon o Českém rozhlasu o tom, že rozhlasové vysílání má být „*vyvážené ve svém celku*“, aniž by přesněji tento celek vymezoval (Jiráček a kol. 2013: 7). Pro potřeby analýzy je však takové vymezení třeba, proto navrhuji, aby jako celek, k němuž lze hodnocení vztáhnout, byly chápány konkrétní pořady odvysílání v rámci sledovaného období, které je předmětem dané analýzy.

2.3 Specifika analyzovaného souboru dat

Úzké zaměření analýzy

Skutečnost, že předmětem analýzy je pouze jedna relace jednoho konkrétního pořadu, je samozřejmě z hlediska vyhodnocování plnění výše citovaných zákonných požadavků na rozhlasové vysílání velmi problematická. Pokud zákon o Českém rozhlasu požaduje, aby vysílání bylo „*vyvážené ve svém celku*“, pak máme na výběr dvě možnosti, které mají obě svá úskalí. První možnost je vymezit jako „*celek vysílání*“, který je zkoumán, pouze tuto jedinou relaci, což odpovídá přístupu Jiráčka a kol. (2013). Nevýhodou tohoto řešení je, že se jedná o velmi úzký vzorek celkové produkce jak v rámci pořadu *Názory a argumenty*, tak i celé publicistiky ČRo. Získané závěry tak budou mít vůči tomuto širšímu celku velmi malou vypovídací hodnotu. Druhou možností by bylo analyzovat tuto konkrétní relaci v kontextu širšího celku, např. všech nedělních diskusních relací pořadu *Názory a argumenty* za určité období. Toto řešení by mělo větší vypovídací hodnotu z hlediska plnění či neplnění zákonných požadavků, překračuje však rámec definovaný zadáním zakázky, a proto není možné jej aplikovat. Nezbyvá tedy než se soustředit pouze na vymezenou relaci a vůči ní vztahovat všechny analytické závěry. Vzhledem k takto úzkému rámci však není možné tato zjištění jakkoli šířeji zobecňovat.

Redakční praxe

S výše uvedeným problémem úzkého zaměření analýzy souvisí také další interpretační omezení. Týká se toho, že při takto malém analytickém záběru se zvyšuje riziko, že konkrétní podoba analyzované relace byla ovlivněna praktickými okolnostmi redakční práce, např. tím, kteří z pravidelných či nepravidelných hostů a spolupracovníků *Názorů a argumentů* byli v tomto konkrétním termínu schopni a ochotni v pořadu vystoupit. Informace o těchto okolnostech redakční praxe souvisejících s konkrétní relací nejsou analytikovi k dispozici, a tudíž je nelze zohlednit při interpretaci výsledků. Lze je uplatnit pouze jako „*změkčující kritérium*“ při výsledném vyhodnocení toho, zda byly či nebyly naplněny normativní požadavky na dané vysílání.

Charakter zkoumaného pořadu

Pořad *Názory a argumenty* reprezentuje v rámci vysílání ČRo Plus specifický formát, jehož tradice sahá ještě do doby před vznikem této samotné stanice. Nejlépe je patrný z toho, jak je definován přímo na webu Českého rozhlasu:

„Každý den pohled pod povrch událostí doma i ve světě. Komentáře, analýzy.

Informace, rozhovory a debaty. Každou neděli diskuse u kulatého stolu na aktuální témata.

Hlavní těžiště pořadu tvoří rozhlasové komentáře a analýzy aktuální politické situace. Komentáře jsou zaměřeny jak na domácí události, tak na zahraniční, přičemž právě na komentování zahraničních událostí a světových trendů je dáván velký důraz.

V sobotu dává pořad prostor diskusnímu fóru mimoparlamentních stran.

Každou neděli diskutujeme na aktuální téma v 50minutové debatě u kulatého stolu s významnými osobnostmi našeho dění. Jednou měsíčně ke kulatému stolu zveme zahraniční novináře, kteří žijí v České republice.

Komentáře a analýzy jsou zařazovány tak, aby obsáhly celé názorové spektrum české společnosti. Proto do pořadu přispívá kromě kmenových redaktorů také celá řada známých komentátorů, politologů a sociologů, včetně renomovaných novinářů z prestižních médií.

Pořad připravuje tým redaktorů a spolupracovníků.

(..)

Pořad Názory a argumenty přímo navazuje na hlavní publicistický pořad Rádia Svobodná Evropa Události a názory, u jehož zrodu stál první ředitel československého oddělení a legendární novinář první Československé republiky Ferdinand Peroutka, známý jako vydavatel a šéfredaktor prestižního týdeníku Přítomnost a deníku Svobodné noviny.“

(zdroj: <https://plus.rozhlas.cz/nazory-a-argumenty-6504158/o-poradu>)

Tato veřejně dostupná charakteristika pořadu je důležitým interpretačním rámcem, který osvětluje specifické důrazy, které tento pořad klade například při volbě témat a hostů. Definice zkoumaného pořadu má zajisté vliv také na specifické vystupování jeho moderátorů – např. formát tzv. kulatého stolu, který je relevantní právě pro analyzovanou nedělní relaci, předpokládá ze své podstaty větší zapojení a větší rovnocennost pozic mezi moderátorem a ostatními diskutujícími. Důležitá je rovněž tradice, na níž se pořad odvolává, která konkrétně v případě Názorů a argumentů sahá až k osobě Ferdinanda Peroutky a k jeho působení v české redakci Rádia Svobodná Evropa v období po roce 1948.

3 ANALYTICKÁ ČÁST

3.1 Názorová pluralita, rozmanitost

Cílem této kapitoly je vyhodnotit, nakolik se v rámci dramaturgie analyzovaného pořadu *Názory a argumenty* podařilo zachytit potenciální názorovou pestrost a rozmanitost a tím naplnit požadavek „komplexní reprezentace společenské reality“ a, v případě, že se jedná o sporné téma nebo kauzu, aby „*hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření*“, případně, aby „*roli kvalifikovaného oponenta*“ sehrál „*moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných argumentů nezastoupených v diskusi*“ (viz Kodex ČRo, čl. 7).

3.1.1 Pluralita mluvčích

Důležitým aspektem ovlivňující názorovou pluralitu a rozmanitost v pořadech ČRo je výběr hostů. Podle Kodexu ČRo (čl. 7, odst. 1) „*hosty a témata si zásadně vybírá Český rozhlas, a to na základě nezávislé redakční úvahy. V případě, že host předem odmítá odpovídat na důležité dotazy, není do pořadu pozván.*“

Analyzovaný pořad má formát „kulatého stolu“, z čehož vyplývá, že role všech diskutujících mluvčích včetně moderátora by měly být více vyrovnané než v případě jiných formátů moderovaných diskusí, kdy je moderátor od ostatních diskutujících více oddělen, a tudíž i vydělen ze samotné diskuse. Přesto však moderátor Ondřej Konrád, jak je patrné z následující tabulky, hrál spíše roli tradičního moderátora, který většinu času uděluje slovo ostatním mluvčím a jeho delší promluvy jsou výjimečné, přičemž se týkají uvozování dalších diskusních témat. Moderátor tak sice byl původcem téměř poloviny všech promluv, které v pořadu zazněly (31 ze 64), v devíti z deseti případů (28 z 31) se však jednalo pouze o krátké vstupy, většinou předání slova dalšímu mluvčímu, někdy provázené doplňující otázkou či poznámkou.

Mluvčí	Dlouhá promluva	Krátká promluva	Celkem
Ondřej Konrád (moderátor)	3	28	31
Daniel Kroupa	7	5	12
Lukáš Kovanda	6	5	11
Petr Honzejek	8	2	10

Tabulka znázorňuje pořadí mluvčích analyzované diskuse z hlediska množství promluv, jejichž původci byli. Dále jsou pro větší názornost odlišeny promluvy krátké a dlouhé. Za krátké promluvy byly považovány stručné vstupy v délce maximálně okolo 80 slov, zpravidla uvozující změnu mluvčího nebo obsahující doplňující otázku či krátkou vysvětlující glosu. Dlouhé promluvy tento rozsah, zpravidla velmi výrazně překračovaly a obsahovaly rozvinutou argumentaci mluvčího. V případě moderátora se většinou jednalo o obšírnější představení dalšího diskusního tématu.

Přidělování slova jednotlivým mluvčím bylo jednoznačnou doménou moderátora Ondřeje Konráda. Pouze v ojedinělých případech se mluvčí chopil slova sám, aniž by byl osloven moderátorem. Nejednalo se však o „skočení do řeči“, ale o plynulé navázání na předchozího mluvčího. K tomu mohl dát moderátor neverbální souhlas,

což však není z nahrávky ani přepisu zjištělné. Velmi vyrovnané podíly promluv hostů mezi 12 (D. Kroupa) a 10 (P. Honzejek) svědčí o tom, že se moderátor snažil, aby všichni mluvčí měli podobný prostor.¹

Dalším důležitým faktorem spoluurčujícím názorovou pluralitu a pestrost diskuse je volba konkrétních osobností diskutujících. Za účastníky analyzované diskuse byli vybráni:

- *Daniel Kroupa (*1947) – bývalý disident pronásledovaný minulým režimem, signatář Charty 77, polistopadový politik (ODA) – poslanec, senátor, krátce i europoslanec – do roku 2004, po roce 1989 přednášel politickou filosofii na UK, od roku 2005 působí na katedře politologie UJEP – do roku 2015 jako vedoucí katedry, nyní jako odborný asistent.*
- *Petr Honzejek (*1969) – novinář, absolvent pedagogické fakulty UJEP, v letech 1993-2005 pracoval v ČRo – nejprve jako reportér, později jako editor vysílání a od roku 2003 jako šéfredaktor Radiožurnálu, od roku 2005 pracuje v Hospodářských novinách – dříve jako hlavní editor a vedoucí názorové rubriky, nyní jako komentátor.*
- *Lukáš Kovanda (*1980) – ekonom, publicista, popularizátor ekonomie, přednáší na VŠE a v CEVRO Institutu, je členem vědeckého grémia České bankovní asociace, od roku 2017 působí jako hlavní ekonom investičního fondu CZECH FUND.*

(Podle: www.wikipedie.cz, jmenná hesla Daniel Kroupa, Petr Honzejek, Lukáš Kovanda)

Z výčtu diskutujících a jejich odborných a profesních zkušeností je zřejmé, že byly vybrány osobnosti ze tří různých oborů, které jsou kompetentní diskutovat o probíraných tématech. Každý z mluvčích má potenciál reprezentovat jiný úhel pohledu a přinést odlišná a navzájem pestrá stanoviska daná nejen jejich různým odborným zaměřením, ale také jinými profesními a životními zkušenostmi a rovněž odlišnou generační příslušností a věkem.

Na druhou stranu, mezi diskutujícími například nebyly zastoupeny ženy. Jistě by také bylo možné obohatit spektrum osobností o odborníky z dalších oborů, např. historie, sociologie nebo mezinárodních vztahů. Tyto výtky jsou však relativně málo významné, a navíc je třeba vzít v potaz výše zmíněnou redakční praxi a s ní spojená praktická omezení. Nemáme k dispozici informaci, zda byli osloveni i další potenciální hosté a kolik jich případně účast v pořadu odmítlo. Lze také předpokládat, že si redakce, v jejíž kompetenci výběr hostů je, vytváří seznam dlouhodobých spolupracovníků různého druhu a zaměření, kteří jsou ochotni a schopni se takových diskusí, jako je ta zde analyzovaná, účastnit a kultivovaně a srozumitelně v nich hovořit. Abychom mohli činit relevantnější závěry o případné jednostrannosti výběru mluvčích, museli bychom mít k dispozici celý tento seznam, nebo analyzovat vysílání více srovnatelných relací *Názorů a argumentů* za delší časové období.

3.1.2 Pluralita prezentovaných názorů

Neméně významným měřítkem pestrosti a plurality, jako je výběr diskutujících, je pestrost názorů na diskutovaná témata, které v rámci analyzovaného pořadu skutečně zazněly. Z ní je zřejmé, zda jsou pozvaní hosté schopni na problémy nahlížet z více hledisek, zda jim k tomu moderátor svými dotazy dává dostatečný prostor a zda je případně k větší pestrosti názorů dokáže sám povzbuzovat.

V rámci analyzované relace *Názorů a argumentů* byla diskutována tři oddělená témata. Na každé z nich se můžeme podívat samostatně z hlediska toho, jaká škála názorů a stanovisek vůči nim v pořadu zazněla.

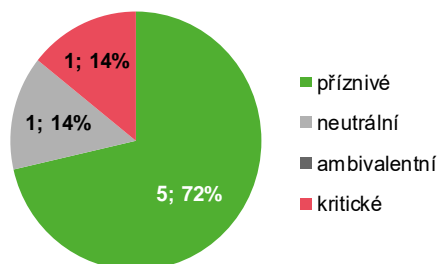
---

¹ Záměrně neměříme časy jednotlivých promluv mluvčích. Tento postup analýzy vyváženosti se v nedávné době stal terčem odborné kritiky (viz analýza předvolebního vysílání ČT z dílny CEMES FSV UK (Křeček 2017) a reakce na ni, např. ze strany ČT nebo prostřednictvím otevřeného dopisu 6 sociologů). Měření a porovnávání času promluv diskutujících kritici považují za příliš mechanický postup, který nebere v potaz praktická omezení, jako například různý způsob vyjadřování a rychlost řeči jednotlivých mluvčích a to, že není vždy v silách moderátora mluvčího přerušit včas tak, aby byla zachována stejná časová dotace pro všechny účastníky diskuse.

3.1.2.1 Téma Výročí vstupu ČR do EU

Chronologicky prvním v rámci pořadu, avšak z hlediska rozsahu diskuse až druhým nejvýraznějším tématem bylo připomenutí 15. výročí vstupu České republiky do Evropské unie.

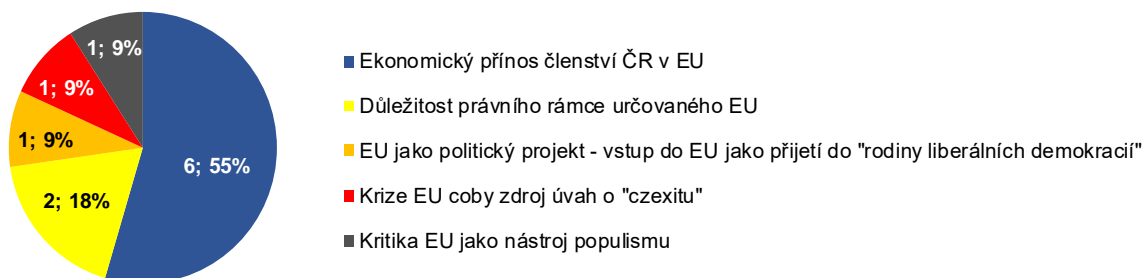
Zhodnotíme-li uchopení tohoto tématu z hlediska tonality, to znamená míry kritičnosti nebo naopak kladného přístupu vůči členství ČR v EU, vidíme, že v promluvách diskutujících a moderátora převládaly příznivě laděné vstupy. To znamená takové, které vyzdvihovaly pozitiva vstupu ČR do EU a přínos EU pro ČR.

počet příspěvků

Graf znázorňuje podíly různých druhů tonality na celkovém počtu hodnotově laděných vstupů na téma 15. výročí členství ČR v EU. Hodnocení se vztahuje k výhodám či nevýhodám členství, případně k samotné EU v kontextu členství ČR.

Jaká škála argumentů týkajících se členství ČR v EU v rámci diskuse zazněla? Nejčastějším argumentem byl ekonomický přínos členství v EU pro ČR, který se projevil v šesti promluvách. Druhým nejfrekventovanějším argumentem byla důležitost právního rámce, který České republice vytváří evropská legislativa, především směrnice Evropské komise, která rezonovala ve dvou vstupech.

počet příspěvků

Graf ukazuje, které argumenty byly nejčastěji obsaženy v promluvách na téma 15. výročí členství ČR v EU.

Jednotlivě se vyskytly také další argumenty, konkrétně připomínka toho, že proces přijímání ČR do EU měl od počátku primárně politický cíl, to znamená rozšíření rodiny západních liberálních demokracií o ČR, a zmínka o tom, že současná vlna populismu, která je namířena proti EU a ve své krajní poloze žádá i vystoupení z EU, má kořeny také v současných či nedávných krizích EU, konkrétně krizi eurozóny a krizi schengenského systému.

Na relativně malém prostoru daném časovými možnostmi pořadu tedy zaznělo poměrně široké spektrum argumentů, z nichž většina směřovala spíše k vyzdvihování kvalit českého členství v Unii. Ojediněle se však objevily také zmínky o problémech, s nimiž se současná EU potýká (růst populismu, ekonomické problémy některých zemí eurozóny,

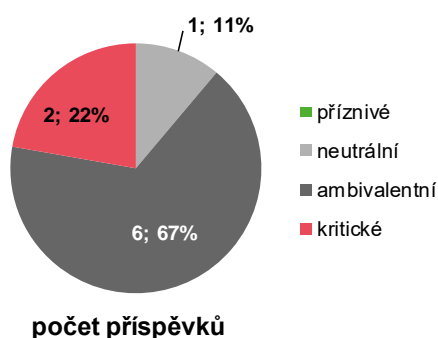
uprchlická krize a s ní související problém společných evropských hranic). Žádný argument diskutujících nevyzníval vysloveně „euroskepticky“. Celá diskuse se nesla vůči EU spíše příznivě, v duchu vyzdvihování pozitiv českého členství, a to i zásluhou vstupů moderátora. Diskuse však přitom nepůsobila dojmem cílené „propagandy ve prospěch EU“.

Průběh a obsah diskuse ovlivnil moderátor tím, že ho zaujalo jedno z témat, o němž se zmínil jeden z diskutujících (ekonom L. Kovanda). Šlo o nepoměr mezi důležitostmi obchodních vztahů ČR s EU a s Čínou a tím, jaký důraz je především současným českým prezidentem kladen na ekonomickou diplomacii právě s touto zemí. Tím, že se moderátor k tomuto námětu několikrát svými dotazy vracel, částečně odvedl pozornost od původního tématu členství ČR v EU a zúžil prostor pro diskusi dalších námětů a argumentů, které se k němu více vážou.

3.1.2.2 Téma Uvedení tří nových ministrů do funkce

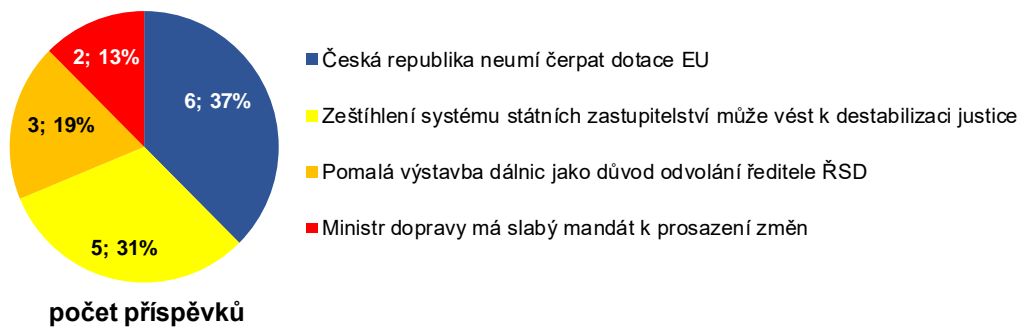
Dalším tématem v pořadí a zároveň tím, kterému byl v rámci pořadu věnován největší prostor, byla výměna tří ministrů ve vládě premiéra Babiše. Jednalo se o Karla Havlíčka, který nastoupil na post ministra průmyslu a obchodu, Vladimíra Kremlíka do funkce ministra dopravy a Marie Benešové, která obsadila křeslo ministryně spravedlnosti.

Hodnotící vyznění tématu výměny ministrů bylo výrazně odlišné od předchozího námětu členství ČR v EU. Nejčastější tonalitou byla ambivalence, kterou vytvářely promluvy obsahující zmínky jak o příznivých, tak o kritických aspektech změny a na ní navazujících kroků nových osobností v čele resortů.

Graf znázorňuje podíly různých druhů tonality na celkovém počtu hodnotově laděných vstupů na téma Uvedení tří nových ministrů do funkce. Hodnocení se vztahuje ke změnám ministrů a na ně navazujícím krokům nových osobností v čele resortů.

Náplň této části diskuse se záhy zúžila na pouhé dva problémové okruhy, které moderátor prohluboval svými doplňujícími otázkami. Ze tří rezortů, které získaly nového ministra, tak byly diskutovány pouze dva, a sice ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo dopravy. Konkrétními kauzami, na které moderátor upozornil, a tím, nasměroval další diskusi, byly návrh ministryně Marie Benešové na zeštíhlení systému státních zastupitelství a odvolání ředitele ŘSD Jana Kroupy ministrem Vladimírem Kremlíkem. Oba tyto kroky zaujaly především rychlostí, jíž se po nástupu nových ministrů do funkce odehrály. Každé z těchto témat také, jak je patrné z následujícího grafu, zapůsobilo jako katalyzátor diskuse, která překročila úzký kontext tématu výměny ministrů:

Graf ukazuje, které argumenty byly nejčastěji obsaženy v promluvách na téma výměny tří ministrů vlády premiéra Babiše.

Jak je vidět, argumentace ohledně výměny ministrů se v průběhu diskuse skutečně přenesla k řešení konkrétních kauz, které z této výměny vyvstaly. Nejvíce prostoru zabrala diskuse týkající se problémů ČR s čerpáním evropských dotací, která vyplynula z debaty o výměně ministra dopravy a rychlém kroku nově jmenovaného ministra Kremlíka, kterým bylo odvolání ředitele ŘSD Kroupy. Ten byl dáván do souvislosti s pomalou výstavbou dálnic a velkou rozpracovaností jejich rekonstrukce čili se stejnými problémy, které byly dříve zmiňovány ve spojitosti s odchodem předchozího ministra Ťoka.

Zbývající prostor byl věnován ministryni Benešové, a sice jejímu prohlášení o možném návrhu na zeštíhlení státních zastupitelství, který údajně překvapil i samotného předsedu vlády Babiše. Diskutující se v rámci své argumentace zamýšleli nad tím, zda může tento krok vést k destabilizaci justice tím, že vnáší mezi státní zástupce nejistotu ohledně jejich setrvání ve funkcích.

Ambivalence byla nejčastějším druhem tonality u obou dvou okruhů námětů, protože v obou případech diskutující uváděli jak příznivé okolnosti (návrh na zeštíhlení justice by vyřešil dlouhodobé problémy, je na stole už celou řadu let atd.; problém čerpání dotací je dlouhodobou bolestí ČR, netýká se jen současné vlády, výstavbu dálnic komplikuje složitý legislativní proces její přípravy atd.), tak i ty kritické (oba ministři jednájí unáhleně, možná na objednávku někoho dalšího apod.). Diskutující se přitom vyhýbali příliš jednoduchým a unáhleným závěrům, spíše se snažili na každou otázku nahlížet z více perspektiv, k čemuž jim svými dotazy napomáhal i moderátor.

3.1.2.3 Téma Setkání Jana Hamáčka s autory petice za odvolání ministra Staňka

Třetímu diskutovanému tématu byl kvůli vyčerpání většiny přiděleného času předchozími dvěma tématy věnován jen velmi malý prostor. Čas byl natolik krátký, že se moderátorovi podařilo dát slovo pouze dvěma ze tří hostů, a sice Petru Honzejkovi a Danielu Kroupovi.

Téma možného odvolání ministra Staňka tak bylo pouze otevřeno, aniž by nad ním proběhla diskuse. Dva z hostů prezentovali své argumenty, a sice, že snaha o setrvání ministra Staňka ve funkci může pro ČSSD nést výhodu v podobě stabilní personální politiky v porovnání s koaličním hnutím ANO (P. Honzejek), a že personální kroky ministra Staňka (odvolání dvou ředitelů velkých galerií proti mínění odborné veřejnosti) vrhají na ČSSD špatné světlo, dělají z ní „nekulturní barbarskou stranu“ (D. Kroupa). Poté byl moderátor z časových důvodů nucen diskusi ukončit, takže na žádné další argumenty již nedošlo. Lze však říci, že se alespoň podařilo odprezentovat dva zcela odlišné úhly pohledu na danou kauzu, čímž byla splněna základní podmínka názorové plurality.

3.1.3 Shrnutí

Analýza názorové plurality ukázala, že všichni diskutující, kteří byli hosty pořadu, dokázali společně na každé z probíraných témat nahlédnout z více možných úhlů pohledu a přinést ke každému tématu větší množství relevantních argumentů. Debata tak nebyla jednostranná, což se projevilo i v rozmanitosti hodnotícího tónu napříč diskutovanými tématy. Za určitý nedostatek lze považovat nestejný prostor věnovaný jednotlivým tématům, kdy na poslední téma v pořadí téměř žádný prostor nezůstal, a také částečně nevyvážený prostor věnovaný dílčím argumentům. Například debata o ekonomickém přínosu členství ČR v EU dostala mnohem větší pozornost než další možné aspekty, v případě tématu výměny ministrů byly zase nejvýraznějším bodem diskuse problémy ČR s čerpáním evropských dotací.

Tyto dílčí nedostatky jsou ale pouze částečně ovlivnitelné osobou moderátora. Do značné míry je formují osobnosti ostatních mluvčích. Moderátor respektoval fakt, že formát kulatého stolu není ze své povahy konfrontační, a tudíž diskutujícím do jejich promluv nevstupoval a nechával je jejich argumentaci dokončit.

3.2 Afiliace hostů

Co se týče otázky, zda moderátor správně uváděl afiliaci jednotlivých hostů diskuse, je třeba uvést, že moderátor pravděpodobně postupoval zcela v souladu se zavedenou redakční praxí daného pořadu. Konkrétní afiliaci každého z hostů uvedl, a to na začátku pořadu. Hosty představil stručně, jejich současnou profesní pozicí (Daniel Kroupa – politolog a vysokoškolský pedagog, Lukáš Kovanda – ekonom z CZECH FUND, Petr Honzejek – komentátor Hospodářských novin). Nijak podrobněji nerozebíral profesní či osobní minulost či současnost diskutujících.

V dalším průběhu diskuse moderátor hosty oslovoval pokaždé, když jim předával slovo, a jejich jméno zmiňoval vždy také poté, co dokončili svou promluvu. V těchto četných případech však již znovu neuváděl afiliaci hostů. Z následující tabulky je patrné, kolikrát moderátor zmínil jméno hosta a kolikrát také jeho afiliaci:

host	Uvedeno jméno a afiliace	Uvedeno pouze jméno	Celkem
Daniel Kroupa	1	12	13
Petr Honzejek	1	11	12
Lukáš Kovanda	1	11	12

Tabulka ukazuje, jak často moderátor oslovoval hosty pořadu jménem a jak často uvedl rovněž jejich profesní afiliaci.

Tabulka ukazuje, že moderátor dodržel velmi vyvážený přístup nejen při přidělování slova jednotlivým hostům, ale i při jejich oslovování. Rozdíly mezi tím, kolikrát byl každý host moderátorem osloven jménem nebo afiliací jsou zcela zanedbatelné.

Spíše námětem na možnou úpravu redakční praxe, než kritickou připomínkou je to, zda by nebylo vhodné alespoň jednou v průběhu diskuse profesní afiliaci diskutujících zopakovat, a to pro ty posluchače, kteří pořad neposlouchají pravidelně a nezachytili jeho vysílání od samého začátku.

3.3 Vystupování moderátora

Třetí otázka, na kterou by měla tato analýza přinést odpověď, je, zda moderátor analyzovaného pořadu vystupoval takovým způsobem, aby posluchač nemohl poznat, jaký je jeho názor na témata diskuse, a zda se nedopouštěl nějaké formy favorizace či defavorizace (zvýhodňování / znevýhodňování) určitého subjektu (např. politické strany) či jednotlivce v diskusi.

Na základě kvalitativní analýzy byly vytipovány některé dílčí problematické momenty vystupování moderátora. Aby však bylo možné z těchto zjištění vyvozovat nějaké konsekvence, bylo by dobré nejprve přesně definovat, jaká je role moderátora diskusního pořadu formátu „kulatý stůl“ oproti tomu, jak chápou tuto roli v obecné rovině výše uvedené zákonné normy a kodexy. Z níže vyjmenovaných zjištění vyplývá, že v případě analyzovaného kulatého stolu má v praxi moderátor více možností, jak vstupovat do diskuse a ovlivňovat ji, než kolik mu ji v obecné teoretické rovině dávají právě zmíněné normy.

3.3.1 Neutralita moderátora

Jak je zřejmé z předchozích odstavců, celkově se moderátor Ondřej Konrád držel té role, kterou mu určuje zákon a profesní kodex. To znamená vést diskusi, přidělovat slovo diskutujícím, dbát na jejich rovnoměrné zastoupení a na pestrost argumentace. Přesto jsme však z hlediska dodržování principu neutrality, kdy by nemělo být patrné, jaký má moderátor na diskutované téma názor, zaznamenali některé dílčí momenty, kdy byl názor moderátora v diskusi patrný:

1. *V případě tématu výročí vstupu ČR do EU dával moderátor některými svými výroky najevo svůj kladný vztah k členství ČR v EU. Tímto svým a priori pozitivním přístupem částečně rámoval celou diskusi o tomto tématu směrem k rozebírání pozitivit členství. Toto rámování je dobře patrné už z úvodní promluvy moderátora:*

„Tak asi bychom možná měli začít něčím pozitivním a slavnostním, čili 15 let České republiky v Evropské unii.“

2. *Rovněž v rámci tématu členství ČR v EU se moderátor výrazně podílel na formování debaty tím, že do ní vnesl jako „své“ téma problém ekonomické diplomacie prezidenta Zemana vůči Číně. Stalo se tak v reakci na poznámku Lukáše Kovandy o nepoměru mezi vývozem českého zboží do EU (85 % exportu) a do Číny (1,6 %). Moderátor se k tomuto tématu vrátil a položil samostatnou otázku, která se již částečně odchýlila od tématu členství ČR v EU:*

„Dobře, dobře, ale přesto do zemí Evropské unie jenom velmi málo kdy jezdí český prezident, za to jezdí právě do té Číny. Co ho k tomu vlastně vede?“

A dále, i svými následnými poznámkami k výrokům hostů dával moderátor najevo vlastní skeptický názor na prezidentovo vystupování vůči Číně. Je zjevné, že se domnívá, že Zemanova diplomatická strategie příliš nefunguje a že je vedena na úkor jiných zájmů ČR:

„Ne on to dokonce sám to řekl teď v Pekingu, že nejčastěji za dobu svého prezidentování jezdí právě do Číny. (...) A navíc ta ekonomická diplomacie, jak o tom pan prezident hovoří s tou právě s tou Čínou zrovna nějaký velký úspěch nemá. (...) Tak především ty sliby investiční byly až při té návštěvě prezidenta v Praze, v roce 2016.“

Rovněž další otázkou, kterou moderátor adresoval Petru Honzejkovi a v níž rozvinul myšlenku Daniela Kroupy, se stále držel stejného námětu:

„Je to skutečně tak, že prezident, ať jedná, tedy v Číně bojuje za firmu Huawei čínskou, anebo tedy za HOME CREDIT, případně Seven Energy Pavla Tykače, což se stalo teď?“

Za problematický považujeme spíše velký prostor, který moderátor tomuto námětu věnoval, namísto diskuse o dalších aspektech českého členství v EU. Samotný názor moderátora, byť je v diskusi patrný, je možné vnímat spíše jako věcný argument opírající se o faktické skutečnosti (např. rozdíl obchodní bilance ČR s Čínou a EU, nenaplněné sliby ohledně čínských investic v ČR, poměr zahraničních cest M. Zemana do Číny a jiných zemí, včetně EU atd.) než jako pouhou prezentaci vlastních subjektivních dojmů.

3.3.2 Vybočení z rámce diskuse

Za dílčí pochybení moderátora lze považovat také situaci, kdy, patrně v zájmu odlehčení vážného tónu diskuse, pronesl narážku na shodu příjmení jednoho z hostů (Daniela Kroupy) a odvolaného ředitele ŘSD (Jana Kroupy). Diskutující si však nevhodnost této situace zřejmě uvědomil a svou střídou reakcí vrátil diskusi zpět k probíranému tématu:

Ondřej Konrád (moderátor): *„Tak se zastavme ještě u druhého nového ministra, totiž dopravy Vladimíra Kremlíka. Ten v pátek, a to se možná trochu dalo čekat, odvolal z funkce Generálního ředitele Ředitelství silnic a dálnic Jana Kroupu. Jistě to není žádný váš příbuzný?“*

Daniel Kroupa: *„Není.“*

Ondřej Konrád (moderátor): *„Těch Kroupů je ve veřejném prostoru hodně.“*

Daniel Kroupa: *„Není to žádný příbuzný.“*

Je opět spíše otázkou redakční praxe než profesních či zákonných norem, zda je v pořadu, jež je ze své podstaty vážně pojímán, vůbec prostor pro nějaké humorné odlehčení ze strany moderátora nebo diskutujících, a jak by na takovou situaci měli ostatní účastníci diskuse zareagovat.

3.3.3 Tematická vyváženost

Pokud budeme považovat moderátora pořadu za toho, kdo zodpovídá za dodržování časového rozvrhu pořadu a za rovnoměrný prostor věnovaný všem diskutujícím a diskutovaným tématům, pak lze konstatovat, že se mu úplně nedařilo dodržet vyváženou proporcii témat. Bez znalosti konkrétní redakční praxe tohoto pořadu ale nelze posoudit, nakolik je dodržování časového rámce skutečně věcí moderátora, a nakolik na něj dohlíží také režisér pořadu nebo jiná osoba mimo mikrofon. V případě, že tomu tak je, jde o společnou zodpovědnost všech zúčastněných pracovníků.

Nejvíce času bylo věnováno tématu výměny ministrů Babišovy vlády, naopak téma petice proti ministru kultury Staňkovi bylo kvůli vypršení celkového času pořadu ukončeno krátce poté, co bylo moderátorem otevřeno. Také v rámci dílčích námětů a argumentů byl prostor udělovaný moderátorem rozložen nerovnoměrně. V rámci tématu členství ČR v EU bylo nejvíce času věnováno ekonomickým aspektům členství, konkrétně argumentu o upřednostňování obchodních vztahů s Čínou ze strany prezidenta Zemana. V případě tématu výměny ministrů byla zase největší pozornost zaměřena na rezort dopravy, konkrétně na výměnu ředitele ŘSD. Nejrozebíranějším argumentem bylo to, že ministr Kremlík coby apolitická osoba s kratším mandátem bude mít málo prostoru pro provedení výraznějších změn. Od toho se odvinula diskuse o dlouhodobém problému ČR s čerpáním evropských dotací na budování dopravní infrastruktury.

Ačkoli jsme analyzovali pouze jednotlivý pořad, i z něj je patrné, že na způsobu nakládání s časem se podílí i diskusní formát, v němž je tento pořad – nedělní vydání *Názorů a argumentů*, „kulatý stůl“ osobností – veden. Na rozdíl od jiných publicistických formátů, např. Dvaceti minut Radiožurnálu, kde je cílem získat od hostů jasné a stručné odpovědi, zde je patrný poněkud opačný záměr. A sice nechat diskutující zformulovat nad danými tématy ucelené argumenty a dále je ve společné diskusi rozvíjet. Tento formát je samozřejmě mnohem náchylnější k výše popsaným nedostatkům, to znamená k nedodržení proporce prostoru věnovaného jednotlivým tématům.

4 HLAVNÍ ZÁVĚRY ANALÝZY

Co se týče názorové plurality a rozmanitosti v rámci analyzovaného pořadu, tuto otázku jsme rozdělili do dvou částí. První z nich je **pluralita osobností** diskutujících. Pozvaní odborníci zastupovali tři různé obory – ekonomii, politologii a žurnalistiku, lišili se také svými profesními a životními zkušenostmi i generační příslušností a věkem. Každý z hostů dostal od moderátora téměř stejný počet příležitostí k promluvě. Lze tedy konstatovat, že se v rámci jednoho pořadu podařilo dosáhnout pestrého zastoupení hostů.

Z hlediska **rozmanitosti prezentovaných témat** a způsobů jejich uchopení se ukázalo, že v rámci tří odlišných témat byla zastoupena různá hodnotící stanoviska, od ojedinělých negativních hlasů až po poměrně častou pozitivitu (výhody členství ČR v EU) a ambivalenci (kritické a chápající postřehy k výměně ministrů). Na celkem malém prostoru se také podařilo rozvinout větší počet argumentů ke každému z témat, výjimkou bylo pouze poslední téma, které se již z větší části nevešlo do časového rozvrhu pořadu.

Z celkového počtu **zaznamenaných promluv** v rámci pořadu jich téměř polovinu pronesl moderátor, jednalo se však s výjimkou dvou delších většinou jen o krátké uvozující vstupy.

Jako **afiliaci** vystupujících zvolil moderátor jejich aktuální profesní pozici. Uvedl ji stručně u všech hostů hned v úvodu relace, v jejím průběhu ji znovu neopakoval a hosty oslovoval pouze jménem. Každý z hostů byl tak osloven jednou s uvedením afiliace a přibližně stejným poměrem byli hosté průběžně oslovováni jménem. Lze tedy říci, že byl ze strany moderátora splněn minimální nutný požadavek na srozumitelnost afiliace hostů pro posluchače.

I přes zjevnou snahu moderátora neodchylovat se od neutrální pozice, kterou mu předepisují profesní a zákonné normy, jsme zaznamenali některá **díličí vybočení z neutrality**. V případě tématu výročí vstupu ČR do EU zarámoval v úvodu toto téma jednoznačně pozitivně, čímž mohl částečně ovlivnit celkové zaměření následující diskuse spíše na pozitiva členství v Unii. Naopak v případě podtématu ekonomických přínosů členství se moderátor částečně odchýlil od hlavního tématu a v rámci diskuse o ekonomické diplomacii prezidenta Zemana vůči Číně dával najevo svůj spíše kritický postoj k tomuto prezidentovu počínání.

Dalším díličím problematickým bodem počínání moderátora bylo jedno vybočení z rámce diskuse. Jednalo se o situaci, kdy se pokusil debatu odlehčit narážkou na shodu jmen mezi jedním z diskutujících (D. Kroupou) a odvolaným ředitelem ŘSD (J. Kroupou).

Do třetice, je otázkou, nakolik je samotný moderátor zodpovědný za **dodržování časového rozvrhu diskuse** tak, aby se dostalo stejného prostoru všem hlavním tématům, díličím tématům i jednotlivým argumentům. Pokud to tak je, lze konstatovat, že tento předpoklad nebyl moderátorem zcela naplněn. Některé náměty zaujímaly v diskusi mnohem větší prostor než jiné, jedno z hlavních témat nebylo diskutováno téměř vůbec.

Za problematický moment považujeme to, že diskusní formát „kulatého stolu“, v němž zkušený moderátor zastává roli blízkou ostatním diskutujícím, a který má ve vysílání ČRo dlouholetou tradici, není nijak ukotven nejen v Zákoně o Českém rozhlasu, ale dokonce ani v Kodexu ČRo. Moderátor takto definovaného pořadu se tak chťe nechťe dostává do situace, kdy může být kritizován za to, že překročil svou pravomoc tím, že vyjádřil nějaký svůj názor na diskutované téma. Hranice mezi konstatováním faktů a projevením názoru moderátora je přitom velmi obtížně vymežitelná, jak ukazuje příklad diskuse o vztahu prezidenta Zemana k Číně v této analýze.

5 METODIKA

5.1 Definice metodologických pojmů

Problematikou měření toho, nakolik česká veřejnoprávní média naplňují úkoly veřejné služby dané zákony, se již v minulosti zabývalo několik analýz, jejichž výsledky jsou k dispozici coby zdroj inspirace. Jedná se především o analýzy týkající se veřejnoprávní ČT (Formánek a kol. 2014; Týmová a kol. 2014, 2015, CEMES 2017) ale také o analýzu vysílání ČRo 1 v období před přímou volbou prezidenta (Urbaniková, Volek 2013), nebo předvolebního vysílání ČRo v době před krajskými a parlamentními volbami 2013 (Jirák a kol. 2013) a další texty staršího data, včetně analýzy televizního zpravodajství ke kauze CzechTek (Síbrt, Kulíková, Mihalka 2005) nebo analýzy zpracované pro Radu ČT společností Newton Media (2011).

Při hledání konkrétních měřitelných proměnných a indikátorů vycházíme v souladu s ostatními autory z práce Denise McQuaila, který navázal na výše uvedený Westerstahlův model a rozpracoval konkrétní možnosti, jak lze empiricky měřit objektivitu zpravodajství (McQuail 1992; podle Trampota, Vojtěchovská 2010: 131). Takto vzniklé **měřitelné dimenze** (indikátory) objektivit lze vztáhnout i na analýzu publicistických pořadů. Výsledná zjištění je pak třeba interpretovat s ohledem na to, o jaký konkrétní žánr se jedná. To v případě publicistiky znamená například jiný důraz na fakticitu a relevanci jednotlivých zpráv.

Pro měření se tak nabízejí následující parametry. První tři reflektují **kognitivní** složku objektivit:

- **Fakticita** se týká otázky, které části zpravodajské výpovědi lze považovat za fakta. V návaznosti na McQuaila (1992: 205) jsme v analyzovaných zprávách posuzovali, zda jde o fakta, komentář/názor, nebo kombinaci obojího.
- **Přesnost** informací lze podle McQuaila měřit například porovnáním zprávy s jinými zdroji, které o dané události referovaly, nebo externím ověřením informací. V případě publicistického žánru je přesnost informací zpravidla dána přesností odkazu na jiné zprávy zpravodajského charakteru, které tvoří její rámec.
- **Relevance** je znakem toho, zda zpravodajství poskytuje o události všechny důležité informace a zda naopak neobsahuje nějaké informace, které jsou z hlediska porozumění události nedůležité či zavádějící (srovnej McQuail 1992: 212).

Následující parametry se týkají **hodnotící** složky objektivit zpravodajství:

- **Vyváženost** se podle McQuaila (1992) týká toho, jaký čas/prostor byl ve zpravodajství dán jednotlivým úhlům pohledu – názorům relevantním vůči danému tématu, nebo jednotlivým politickým směrům či stranám. V naší analýze se soustředujeme na ty zprávy, které prezentovaly nějaké **téma či událost** zahrnující **více možných úhlů pohledu** a zároveň obsahují **vyjádření jedné nebo více zúčastněných stran**.
- **Nestrannost** lze podle McQuaila měřit zkoumáním četnosti a rozsahu využitých informačních zdrojů. Absence určitých zdrojů může indikovat jednostrannou definici problému. V našem případě vycházíme z toho, jaké **tituly** jsou využívány jako zdroj. Jde nám o to zjistit, **zda nejsou upřednostňovány pouze některé z nich**.
- **Neutralita** je parametrem objektivit, který se týká samotné hodnotící roviny ve výpovědích moderátorů zpravodajství. Všimáme si toho, zda **moderátor/ka** vůči tématu, o němž referuje, **zachovává neutrální postoj**, nebo zda **dává najevo nějaký druh zaujetí** či dokonce **stranění**.

Důležitou součástí měření vyváženosti je rovněž posouzení **všestrannosti** zpravodajství skrze vyhodnocení jeho **variability** hlediska různých kritérií. Jako měřitelná kritéria variability jsme zvolili **zastoupení témat, kauz, osobností, politiků, institucí a firem**.

V případě této konkrétní analýzy nebylo z důvodu velmi malého výzkumného vzorku (pouze jednoho pořadu o celkové délce 50 minut) možné, ale ani metodologicky smysluplné a opodstatněné, většinu zde uvedených měřitelných parametrů aplikovat. Proto jsme pro tuto analýzu využili redukovaný model s pouhými několika indikátory, které byly vybrány a přizpůsobeny specifické povaze této analýzy. Jejich výčet je uveden v následující kapitole.

5.2 Metodologický postup analýzy

Úvod a výběr příspěvků

Hlavním cílem analýzy vyhodnotit jednu konkrétní relaci pořadu *Názory a argumenty* z hlediska tří otázek specifikovaných zadavatelem. K dispozici byl nejen přepis tohoto pořadu archivovaný společností Newton Media, ale také nahrávka poskytnutá zadavatelem.

Rozhlasové pořady jsou společností Newton Media zpracovávány s ohledem na specifické vlastnosti mluveného slova (rozhlasového a televizního vysílání, zkráceně TVR) v porovnání s mediálními výstupy tištěného charakteru (tisku a on-line médií). Na rozdíl od příspěvků z tištěných a on-line médií, které jsou většinou zřetelně ohraničené svým titulkem a textem, v případě TVR příspěvků se zpravidla jedná o souvislejší tok mluveného slova či obrazu, který je třeba více či méně rozčlenit pro další využití v průběhu jejich zpracování a archivace. Předmětem analýzy jsou pak takto „uměle“ vytvořené příspěvky, což platí zejména u delších pořadů typu politických debat, kde se střídají různá témata a často i hosté. Tyto pořady bývají obvykle s ohledem na tematické a personální obměny rozčleněny do více příspěvků. Naopak kratší publicistické pořady (typu „Jak to vidí“) tvoří vždy jeden samostatný příspěvek. V případě této analýzy to byly tři příspěvky z archivu Newton Media (každý k jednomu z hlavních témat), které byly pro tento účel analyzovány jako celek.

Analýza zdrojových dat

Zdrojová data jsou vždy analyzována z více různých hledisek. U každého publikovaného příspěvku je sledováno několik formálních a obsahových parametrů, které umožňují následné filtrování, seskupování, vytváření statistik a formulování závěrů.

Základní sledované parametry:

Formální parametry

Formální parametry jsou nezávislé na obsahu příspěvku a z jeho struktury snadno zjistitelné. Zahrnují: název příspěvku, autora, datum vydání, název média a rubriku / pořad.

Obsahové parametry:

Obsahové parametry nejsou triviálně stanovitelné a podléhají pečlivému posouzení mediálního analytika. Z obsahových parametrů jsme v tomto případě sledovali: vyznění jednotlivých promluv diskutujících vůči diskutovaným tématům a námětům vzešlým z diskuse, výskyt dílčích argumentů v rámci diskuse na jednotlivá témata, počet promluv jednotlivých aktérů, počet oslovení hostů moderátorem a výskyt jejich profesní afiliace v těchto osloveních.

Vyznění vůči sledovaným tématům a dílčím námětům

Sledovali jsme, kdy se v argumentaci diskutujících (včetně moderátora), objeví nějaké hodnotící stanovisko vůči diskutovanému tématu, a to včetně jeho zjevně neutrálního uchopení. Pokud se tak stalo, zachytili jsme jej na následující škále:

- **Neutrální** – promluvy neobsahují nic, co by se dalo interpretovat jako kritika či chvála tématu nebo námětu
- **Ambivalentní** – promluvy obsahují jak kritická, tak i příznivá stanoviska či komentáře
- **Kritické** vůči tématu nebo námětu
- **Příznivé** vůči tématu či námětu

Argumentace mluvčích

Otevřeným kódováním byly vytipovány hlavní argumenty jimiž se všichni mluvčí včetně moderátora vztahovali k diskutovaným tématům. Úlohou analytika bylo tyto argumenty v celku diskuse identifikovat a pojmenovat je tak, aby byly srozumitelné nejen pro něj, ale i pro ostatní čtenáře analýzy.

Počet a délka promluv

Analytik identifikoval v přepisu rozhovoru každou promluvu některého z diskutujících včetně moderátora a zachytil ji podle její délky tímto způsobem:

- **Krátká** promluva – obvykle do 80 slov – zpravidla se jednalo o promluvy moderátora, kterými předával slovo dalšímu mluvčímu, kladl doplňující dotaz apod. Výjimečně i o doplňující poznámku hosta.
- **Dlouhá** promluva – výrazně více než 80 slov – zpravidla argumentace jednotlivých hostů, výjimečně uvozující komentář moderátora k následujícímu tématu.

Oslovení hosta

Analytik sledoval, jak často a jakým způsobem moderátor oslovoval hosty. Soustředil se především na to, zda uvedl pouze jméno hosta, nebo i jeho profesi. Pokud uvedl i profesi, zajímalo ho, jakým způsobem.

Vystupování moderátora

V analýze jsme sledovali také to, kteří moderátoři či redaktoři ČRo v příspěvcích vystupovali a jaké stanovisko zaujímal. Před začátkem analýzy jsme možné způsoby vystupování moderátora rozlišili následovně:

- moderátor vystupuje neutrálně (nelze poznat, jaké má ke sledovanému tématu stanovisko)
- moderátor vystupuje přiměřeně neutrálně (projevuje názor pouze u silně emotivních témat, např. terorismu)
- moderátor vystupuje příznivě vůči tématu (dává najevo svůj kladný postoj ke sledovanému tématu)
- moderátor vystupuje kriticky vůči tématu (dává najevo svůj negativní postoj ke sledovanému tématu)
- moderátor vystupuje stranicky zaujatě (otevřeně straní některé z názorových stran)
- moderátor vystupuje nejednoznačně (nelze jednoznačně identifikovat stanovisko moderátora)

Fakticita sdělení, vyváženost argumentace, relevance obsahu zpráv

Tyto tři proměnné tvoří společně měřitelné dimenze objektivity zpráv, tak jak je popsána v definici metodologických pojmů v kapitole 5.1.

V této analýze jsme si všimli především fakticity výpovědí moderátora, to znamená, zda se držel pouze faktů, nebo k nim přidával také svá hodnotící stanoviska.

6 SLEDOVANÁ MÉDIA

ČRo Plus – pořad Názory a argumenty odvysílaný v neděli 5.5.2019 od 18:10

Kontakt

Zpracoval:

Mgr. Ivan Vodochodský, Ph.D.
mediální analytik

M: [+420 732 621 344](tel:+420732621344)

T: [+420 225 540 504](tel:+420225540504)

Ivan.Vodochodsky@newtonmedia.cz

Obchodní oddělení:

T: 00420 225 540 201

obchodni@newtonmedia.cz

NEWTON Media, a.s.

Na Pankráci 1683/127, 140 00 Praha 4

www.newtonmedia.cz